

Ba Lòng: Từ bến đò kháng chiến đến hành trình phát triển

07:08 29/10/2026

Từng là căn cứ cách mạng giữa vùng sông núi phía Tây Quảng Trị, Chiến khu Ba Lòng còn được ghi nhớ qua những vần thơ về người lái đò trong kháng chiến.

Đường vào chiến khu xưa Ba Lòng.

Hôm nay, những dấu tích lịch sử, cảnh quan và đời sống cộng đồng đang gợi mở một hành trình du lịch về nguồn mang bản sắc riêng.

Đường vào xã Ba Lòng.

Bến đò trong ký ức chiến khu

Trong ký ức về Ba Lòng, có một hình ảnh trở đi trở lại: Con đò ngược xuôi giữa miền sông núi, nối những xóm làng với căn cứ kháng chiến. Hình ảnh ấy đã bước vào thi ca bằng lời thơ của Lương An:

“Đò em lên xuống Ba Lòng
Chở người cán bộ qua vùng chiến khu”.

Bài thơ “Cô lái đò” ra đời năm 1948. Từ công việc quen thuộc của người dân sông nước, nhà thơ gợi lên một cách góp sức vào kháng chiến vừa bình dị vừa can trường. Chuyện đưa đò trở thành câu chuyện về sự bền bỉ, về những con người làm nên sức mạnh của chiến khu không chỉ bằng vũ khí mà còn bằng công việc mỗi ngày.

Sông Ba Lòng.

Ngày 14/4/1947, Tỉnh ủy Quảng Trị quyết định xây dựng Chiến khu Ba Lòng ở vùng đất phía Tây Triệu Phong và Hải Lăng lúc bấy giờ. Trong kháng chiến chống thực dân Pháp, nơi đây là địa bàn đứng chân của các cơ quan lãnh đạo, lực lượng vũ trang và nhiều tổ chức phục vụ kháng chiến. Địa thế núi rừng, hệ thống khe suối và sự đùm bọc của nhân dân góp phần tạo nên sức sống của căn cứ.

Khe Su, Khe Cau, Khe Cây, Khe Da Vịt là những địa danh thuộc không gian lịch sử ấy. Mỗi tên gọi gợi ra một phần câu chuyện của vùng đất, cho thấy ký ức chiến khu không bó hẹp trong một công trình tưởng niệm mà gắn với cả địa hình và cuộc sống cộng đồng. Năm 1999, các địa điểm thuộc Chiến khu Ba Lòng được xếp hạng di tích lịch sử quốc gia; năm 2023, xã Ba Lòng trước khi sáp nhập được công nhận là xã An toàn khu của Trung ương trong kháng chiến.

Cánh đồng đậu xanh rộng bao la, cò bay thẳng cánh.

Sắc màu Ba Lòng hôm nay

Ở Ba Lòng, núi, sông và các thung lũng tạo nên một không gian khác với những điểm du lịch quen thuộc nơi đồng bằng. Dòng sông Ba Lòng cùng những khe suối của vùng đất này thuộc hệ thống sông Thạch Hãn, gắn với lịch sử giao thương và những tuyến đường phục vụ chiến khu năm xưa.

Từ tháng 7/2025, xã Ba Lòng mới được hình thành sau khi hợp nhất hai xã Ba Lòng và Triệu Nguyên. Trên địa bàn có cộng đồng người Kinh và Bru - Vân Kiều cùng sinh sống. Chính đời sống cư dân, tập quán sản xuất và cảnh quan miền núi là những yếu tố có thể làm cho hành trình tìm về di tích trở nên gần gũi hơn với du khách.

Bên cạnh dấu tích lịch sử, vùng đất này còn được nhắc đến với những sản vật nông nghiệp như: Lạc, dưa hấu và đậu đen xanh lòng. Đây là những sản phẩm nằm trong định hướng phát triển kinh tế của địa phương; khi được giới thiệu bằng câu chuyện về vùng trồng và người làm ra sản phẩm, chúng có thể góp thêm một nét riêng cho trải nghiệm du lịch.

Giao thông kết nối Ba Lòng đang tiếp tục được quan tâm. Đối với một miền đất còn chịu ảnh hưởng của mưa lũ, đường đi thuận lợi trước hết có ý nghĩa đối với sinh hoạt và sản xuất. Đồng thời, đó cũng là điều kiện để những chuyến trở về

chiến khu không chỉ mang tính dịp lễ mà có thể được tổ chức thành các hành trình tìm hiểu lịch sử và văn hóa.

Trụ sở UBND xã Ba Lòng.

Gợi mở hành trình về nguồn

Giá trị du lịch của Ba Lòng không chỉ nằm ở các mốc sự kiện. Người đến đây còn có thể tìm hiểu vì sao những khe suối, bến nước và làng quê lại trở thành một phần của lịch sử cách mạng Quảng Trị. Một hành trình được xây dựng từ tư liệu, địa danh và ký ức cộng đồng sẽ giúp câu chuyện chiến khu có chiều sâu hơn những lời giới thiệu ngắn tại từng điểm dừng.

Địa phương đã nêu định hướng phát triển du lịch “Về chiến khu xưa - xuôi dòng Thạch Hãn”. Đây là ý tưởng kết nối không gian lịch sử vùng thượng nguồn với những địa chỉ di sản dọc dòng sông, chứ chưa phải một tuyến du lịch được xác nhận đã vận hành ổn định. Hướng tiếp cận ấy có thể kết hợp tham quan di tích với tìm hiểu văn hóa địa phương và trải nghiệm cảnh quan theo điều kiện thực tế.

Việc bảo tồn các địa điểm thuộc chiến khu và hình thành không gian giới thiệu di sản cũng đang được quan tâm. Quan trọng hơn một công trình đơn lẻ là cách kể câu chuyện lịch sử sao cho đúng tư liệu, dễ tiếp cận và có sự tham gia của cộng đồng. Những người dân am hiểu địa danh, nếp sống và ký ức của quê hương có thể trở thành một phần thiết yếu của hành trình ấy khi có điều kiện tham gia phù hợp.

Tháng 4/2027 tròn 80 năm quyết định xây dựng Chiến khu Ba Lòng. Mốc thời gian này gợi dịp trở về, tri ân và nhìn lại giá trị của một vùng đất từng che chở cách mạng. Từ lời thơ về chuyến đò năm xưa đến những lối đi đang mở hôm nay, Ba Lòng có cơ sở để xây dựng hình ảnh điểm đến nơi lịch sử hiện diện trong sông núi, địa danh và đời sống người dân.

Hoàng Hữu Quyết - Đình Lương